

DERLEME
REVIEW ARTICLE
CBU-SBED, 2020, 7(2): 231 -234

Spiritualite ve Palyatif Bakım

Spirituality And Palliative Care

Fatma Karasu*

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi / Hemşirelik Bölümü, Kilis, Türkiye

e-mail: fatmakarasu@kilis.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7347-0981

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Fatma Karasu

Alındığı tarih:31.07.2019

Kabul edildiği tarih: 31.03.2020

DOI: 10.34087/cbusbed.598732

Öz

Spiritualite, insan deneyiminin temel bir unsurudur ve palyatif bakımın temel bir alanıdır. Spiritualite din, inanç, maneviyat gibi anlamlarda ilişkilendirilen subjektif bir kavram olmasından anlaşılması zor, kompleks ve belirsizdir. Spiritualiteye ilgi özellikle ikinci dünya savaşından sonra artmıştır. Spiritualite yaşamın amacını oluşturan ve kişiye anlamlı gelen unsurları içerir ve aynı zamanda zorluklara karşı sağlam duruş sergilemede önemli katkısı olan baş etme sürecidir. Spirituel bakımın, palyatif bakımda son derece uygun bir terapötik kaynaktır. Palyatif bakım ortamı, spirituel desteğe elverişlidir ve palyatif bakım hizmetlerinin spirituel desteği göstermesine ve ciddi bir hastalıkla karşı karşıya kalırken spirituel sıkıntı hisseden hastalara yardım ederek uygulamalarına spirituel desteği dahil etmesi gerekmektedir. Bu makalede palyatif bakımda iyileşme terapisi ile sağlığı iyileştirme imkanı olmayan hastalara, spiritualitenin bakımın temel bir bileşeni olduğunu göstermek için yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Palyatif bakım, spiritualite, spirituel bakım

Abstract

Spirituality is a fundamental element of human experience and a fundamental field of palliative care. Spirituality is difficult to understand, complex and uncertain because it is a subjective concept that is associated with meanings such as religion, faith and spirituality. Interest in spirituality has increased especially after the Second World War. Spirituality is the process of coping with elements that make up the purpose of life and make sense to the person and at the same time make a significant contribution to maintaining a firm stance against difficulties. It is a very suitable therapeutic resource for palliative care. The palliative care environment is suitable for spiritual support, and palliative care needs to provide spiritual support and include spiritual support in their practice, helping patients who experience mental distress when facing a serious illness. This article was written to demonstrate that spirituality is an essential component of care to patients who are unable to improve health with healing therapy in palliative care.

Key Words: Palliative care, spirituality, spiritual care

1. Giriş

Palyatif bakım, iyileşme terapilerine artık cevap vermeyen hastalara yönelik aktif ve bütünsel bakım olarak tanımlanır. Ağrı, biyopsikososyal ve ruhsal sorunları hafifleterek bu bireylerin ve aile üyelerinin yaşamlarını iyileştirmeyi amaçlar [1]. Bireylerin ölüme ve ölüme karşı en iyi şekilde yaşamasına yardımcı olan özel bir yaklaşımdır [2]. Palyatif bakım çok çeşitli ihtiyaçlarla baş etmek zorundadır. Ancak, ölüm karşısında umutsuzluk durumları ve bilinmeyenlerin

korkusundan dolayı, potansiyel ölümcül hastalığı olan hastalar için en acil olanı olarak kabul edilir [3].

Spiritualite (maneviyat), insan deneyiminin temel bir unsurudur ve palyatif bakımın temel bir alanıdır. Spiritualite, yaşam kalitesinin önemli bir bileşenidir ve insanların hastalıklarıyla nasıl başa çıkmaları, iyileşmeyi deneyimlemeleri ve tutarlılık duygusu kazanmaları konusunda anahtar bir faktör olabilir [4]. Bu konu, palyatif bakımdaki temel manevi konulara genel bir bakış sunacak, klinik ortamdaki spirituel değerlendirme

yaklaşımlarını tanımlayacak ve manevi sıkıntı tedavisini palyatif bakım tedavisi veya bakım planına entegre etmenin bir yolunu önerecektir [5].

Spiritualite

Bireyin bütüncül sağlığı, spiritualite dahil tüm bakım bileşenlerinin hayata geçirilmesi ile mümkün olur. Spiritualite kelimesi din, inanç, maneviyat gibi anlamlarda ilişkilendirilen subjektif bir kavram olmasından anlaşılması zor, kompleks ve belirsizdir. İlk olarak insan yaşamını bedensel yönünün aksine psikolojik yönünü adlandırmak, daha sonra din görevlilerinin sorumluluğunu belirlemek, ilerleyen dönemlerde ise ilk defa modern anlamda kullanılmış ve günümüzde, dini inançların ötesinde çok daha geniş bir kavram olarak kabul edilmektedir [6,7]. 1960'larda özellikle ikinci dünya savaşından sonra spiritualite kavramına ilgi artmıştır. Artan bu ilginin nedeni, maddi şeylerin mutluluk getirmemesi [8], modern bilimin acı çekme, ölüm ve kayıp karşısında bireylerin yaşadığı anlam kaybını göstermede yetersiz kalması, ağrı gibi birçok sorunun bilimsel olarak çözülememesi, şiddet gibi kültürel ve sosyal problemlerin artışına cevap bulma isteği, anlamlı, huzurlu yaşam ve ilişki arayışı gösterilmektedir [6].

Latince kökenli "spiritus"tan türetilmiş olan spiritualite, "Nefes almak", "canlı olmak" anlamına gelmektedir. Spiritualite; insanın kendisi ve evrendeki yerini, diğer insanlarla ilişkisini, yaşamın anlamını anlama çabası olmakla birlikte yaşam boyunca kazanılan bilgilerin bir sonucudur. Spiritualite yaşamın amacını oluşturan ve kişiye anlamlı gelen unsurları içerir. Spiritualite, zorluklara karşı sağlam duruş sergilemede önemli katkısı olan baş etme sürecidir [9-11].

Spiritualite dinin ilk bileşeni olarak sayılabilir. Fakat dini uygulamalar ve inançlarla sınır konulamayacak kadar geniş bir kavramdır. Spiritüel değerlerin bireyin kendisini iyi hissetmesinin temelini oluşturduğu da unutulmamalıdır. Din, törensel, geleneksel ve spesifik bir öğretiyi olan spiritüelden farklıdır. Spiritualite de inanç ve değerler bir din ile bağlantılı olabilir veya olmayabilir. Dini inançları olmayan bireylerin de spiritüel boyutları vardır [12-14].

Spiritüel ve Palyatif Bakım İlişkisi

Spiritüel bakım, sağlıkla ilişkili dinamikler, tutum ve davranışlar, üzerinde önemli etkisinden dolayı spiritüel boyut holistik bakımın temel unsuru olarak görülmektedir. Spiritüel boyut, kişinin hastalık, ölüm korkusu yaşadığı ya da yaşamın anlamını sorguladığı ve umudunun tükendiği kriz durumlarında öne çıkmaktadır. Özellikle yaşamı tehdit eden bir hastalık durumunda spiritüel gereksinimlerin ortaya çıkmasına neden olur. Spiritüel gereksinimlerin karşılanması kişinin hastalığını kabul etmesine ve gelecek için plan yapmasına yardımcı olmaktadır [15].

Spiritüel gereksinimler, bireyin spiritüel yoksunluğunu azaltacak ya da spiritüel gücünü destekleyecek gereksinimlerdir. Tüm insanlar için spiritüel gereksinimler temeldir. Spiritüel gereksinimler, sevgi,

umut, güven, doğruluk, yaşamın amacı ve anlamını bulma isteği, yaratıcılık, ilişkiler, tecrübe edinme, bağışlayıcılık, duygusallık, teselli, konuşma, ibadet ve dua etmek olarak tanımlanmaktadır. Spiritüel değerler ise, kişinin kendini iyi hissetmesini sağlayan unsurlar olarak ifade edilir [16].

Spiritüel bakım, başta bireyin duygusal ihtiyaçları olmak üzere, ruhsal ve fiziksel olarak yaşadığı sıkıntılar ile baş etmesinde inançların, kendini gerçekleştirme ve bireysel öğrenme yaklaşımları ile birlikte tedavi sürecine dahil edilmesidir [17]. Spiritüel bakım, bir sağlık kuruluşunda yatarak tedavi gören hastalara (tıbbi tedavilerine müdahale etmeden) spiritüel telkinde bulunmak, hastalıklarının verdiği imkanlar çerçevesinde ibadetlerini yerine getirmelerine yardımcı olmak, onları manevi yönden desteklemek ve yaşam umudunu aşlamak amacıyla verilen manevi destek hizmetleridir [18,19].

2. Tartışma

Hastalar, spiritualiteyi hastalıklar ile başa çıkmanın, acılarını en aza indirmenin ya da bir tedavi ile iyileşme umutlarını artırmanın bir yolu olarak görebilirler. Çalışmalar spiritüel bakımın ileri evre hastalıklar ile başa çıkmada ve ciddi ya da ölümcül hastalığı olan hastaların refahını iyileştirmedeki önemli rolünü vurgulamaktadır [3,20,21]. Palyatif bakım ünitesinde yatan hastalar ile yapılan bir çalışmada, uygun spiritüel desteğin hastalar ve aile üyeleri üzerinde yaşam sonu ile ilgili olumlu etkileri olduğunu ve içinde buldukları durum ile yüzleşmelerine yardımcı olduğu belirlenmiştir [3]. Başka bir çalışmada, palyatif bakım altındaki hastaların ihtiyaçlarını, bütüncül ve hümanist bir şekilde, onurlu bir ölümü sağlayan fiziksel, psikolojik, sosyal ve spiritüel semptomların kontrol edilmesini sağlayan eylemlerle karşılaşmaya hazır olma konusunda sağlık bakım profesyonellerini uyarmaktadır [22].

Spiritüel bakımın, palyatif bakımda son derece uygun bir terapötik kaynak olmasına rağmen sağlık bakım profesyonellerinin hazırlıksızlıklarından ve hastaların spiritüel ihtiyaçlarını karşılama zorluğundan dolayı hala göz ardı edildiğini belirlemekte fayda vardır [23]. Yapılan bir çalışmada palyatif bakımda spiritüel konusunda sağlık bakım profesyonellerinin bilgi eksikliği olduğu belirlenmiştir [24].

Palyatif bakım altındaki hastaların bakımında spiritüel ihtiyaçlar son derece önemlidir. Yaşamı kısıtlayan durumlarda hastalar sağlık hizmetlerinde bakım alırken spiritüel kaygılarına yaklaşma isteğini dile getirmelerine rağmen, bazı kanıtlar bu sorunların tipik olarak palyatif bakım alanında çalışan sağlık bakım profesyoneller tarafından önlendiğini göstermektedir. Spiritualite bu hastaların yaşamlarının iyileştirilmesine katkıda bulunabilmesine rağmen, bu boyut çoğu palyatif bakım hizmetinde tam olarak kullanılmamaktadır [21,25]. Etkili spiritüel desteğin teşvik edilmesini engelleyen olası engeller arasında, spiritüel terimini tanımlamanın zorluğu [5], zaman eksikliği [26-28], mahremiyet eksikliği [7], finansal maliyetler, kişisel, kültürel ve kurumsal faktörler olarak belirtilmiştir [5].

Palyatif bakım ortamı, spiritüel desteğe elverişlidir [28] ve palyatif bakım hizmetlerinin spiritüel desteği göstermesine ve ciddi bir hastalıkla karşı karşıya kalırken spiritüel sıkıntı hisseden hastalara yardım ederek, uygulamalarına spiritüel desteği dahil etmesi gerekmektedir [20]. Palyatif bakımda, sağlık bakım profesyonelleri bakımın spiritüel boyutunu savunmanın ve eklemenin yollarını bulmaları ön görülmektedir [5]. Bu bağlamda, ruhsal boyut hakkındaki bilgilerini geliştirmeli ve palyatif bakım altındaki hastaların bakımına spiritualiteyi de dahil etmelidirler. Hemşireliğin, özellikle palyatif bakım alanında, manevi desteğe olan ilgisi dikkat çekicidir. Profesyonel hemşirelik kuruluşları, bütünsel hemşireliğin ayrılmaz bir bileşeni olarak spiritualiteyi destekle önermiş ve birçoğunun spiritualiteyi desteklediğini bilinmektedir [27,29]. Yine yapılan araştırmalarda doktorların maneviyat anlayışını araştırdığı bulunmuştur [30,31]. Yapılan araştırmalardan birinin bulgularına göre, spiritüel terimi, yaşamdaki anlam, üstün bir varlığa inanma, aidiyet hissi ve evrensellik ile ilgilidir [30]. Diğer çalışmada ise, palyatif bakımın bir yandan hastaların hastalıklarını iyileştirmeye ve yaşamlarını sürdürmeye olanak tanıyan, bir yandan da hastalara bakım sağlama konusunda sağlık profesyonellerine yardımcı olan güç olarak algıladı sonucuna elde edilmiştir [31].

Kaliteli spiritüel destek, sağlık bakım profesyonellerinin kişisel değerlerinin ve inançlarının göz önünde bulundurulmasını da gerektirir. Çünkü bunlar sunulan bakımı etkiler, ancak hastaların istek ve isteklerinin sağlık bakım profesyonellerinin kişisel inançlarına bakılmaksızın yerine getirilmesi gerekir [32].

Semptomların Spiritualitesi

Spiritüel semptomlar, kesin olarak terminal hastalıkları içeren psikosomatik semptomlarla ilgilidir ve palyatif bakım altındaki hastaları etkiler. Bunlar arasında ölümcül hastalığı olan bireylerin refahı için bir tehdittir ve manevi başa çıkma bu duyguyu hafifletmeye yardımcı olabilir [12].

Kronik ağrı, sağlık hizmeti aramanın temel nedenidir ve hastalar tarafından yaşamın son dönemindeki evresinde bildirilen fiziksel bir işarettir. Bu gibi durumlarda, herhangi bir semptomdan önce fiziksel ıstırap giderilmelidir. Giderilemeyen fiziksel ıstırap terminal koşullarla karşı karşıya kalanların özlem duyduğu refah hissi için bir tehdit oluşturur [32]. Spiritualitenin başta kronik ağrı olmak üzere ağrıyla başa çıkmada önemli bir araç olduğunu kanıtlamıştır [33]. Bununla birlikte, ruhsal destekle hafifletilebilecek tek belirti fiziksel acı değildir. Yayınlanan bir makalede spiritualitenin palyatif bakım altındaki hastaların ruhsal acısını iyileştirme yönünde etkinliğini göstermektedir [34]. Palyatif bakım altında 31 hasta ile yapılan bir araştırma, dini inançların ve uygulamaların kaygılarıyla olumlu bir ilişki içinde olduğunu, ruhsal baş etmenin kaygı hastalıklarıyla ilgilenen hastalara etkili bir şekilde yardımcı olabileceklerini göstermiştir [29]

Palyatif bakım ile çalışan profesyoneller, palyatif bakımda hastaları etkileyen manevi sıkıntı semptomlarına dikkat etmeli ve bu hastalara yardım etmek için din görevlileri ve spiritüel destek sağlayıcılarını kullanmaya açık olmalıdır [6,11]. Bu nedenle, özellikle palyatif bakım altında olan ve tam bakıma ihtiyaç duyan hastalara, onurlu ve huzurlu bir ölümü teşvik etmek için spiritüel boyutu da içeren bakım sağlamak önemlidir.

3. Sonuç

Spiritüel kelimesi birkaç anlamı olan bir terimdir. Bu nedenle, profesyonellerin, hastaların manevi ihtiyaçlarını karşılamaları zor olabilir. Bu anlamda sağlık bakım profesyonelleri, hastalara spiritüel ihtiyaçlarını karşılayabilecek uygun ve kaliteli spiritüel destek sunmalarını sağlamak için spiritüel kavramının açık bir tanımına ihtiyaç vardır.

Palyatif bakım ve maneviyat hakkında bilgi birikimine katkıda bulunmak ve sağlık çalışanlarına girdi sağlamak, böylece hastalara destek sağlarken daha güvenli olabilmeleri için bu konuda yeni araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu konunun incelenmesi, sağlık alanında büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü sağlık bakım profesyonellerinin, hastaların ruhsal boyutlarını destekleme ve sağlıklarını iyileştirmelerini sağlayacak alternatif tedaviler bulma ve ruhsal ıstıraplarını hafifletmek için yardım talep etme ihtiyacını göz önünde bulundurmalarıdır.

Referanslar:

1. World Health Organization WHO, Definition of Palliative Care, <http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/>, (Erişim Tarihi: 01.07.2019)
2. Almeida, C.S.L, Sales, C.A, Marcon, S.S, The existence of nursing in caring for terminally ill's life: a phenomenological study, *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 2014, 48(1), 34-40.
3. Higuera, J.C.B, Gonzalez, B.L, Durban, M.V, Vela, M.G, Atencion espiritual en cuidados paliativos. Valoracion y vivencia de los usuarios, *Medicine Paliative*, 2013, 20(3), 93-102.
4. Norris, L, Walseman, K, Puchalski, C.M, Kanser Hastaları ile Manevi Sorunlar Hakkında İletişim: Kanser Hastaları ile İletişimde Yeni Zorluklar, Surbone A, vd (Eds), Springer, New York 2012, https://www.kanser.org/saglik/upload/18_UKK/Kanser_ile_Tanis_ma_Surecinde_Hasta_ile_Iletisim_Sorunlari%23Deniz_Yamac.pdf, (Erişim Tarihi:10.06.2019)
5. Puchalski, C, Ferrel, B, O'Donnel, E, Palyatif Bakımda Manevi Sorunlar, In: Oxford Amerikan Hospice ve Palyatif Bakım El Kitabı, 2011; s.253.
6. Yılmaz, M, Holistik Bakımın Bir Boyutu: Spiritualite, Doğası ve Hemşirelik İlişkisi, *Anadolu hemşirelik ve Sağlık Dergisi*, 2011, 14 (2), 61-70.
7. Yılmaz, M, Okyay, N, Hemşirelerin maneviyat ve manevi bakıma ilişkin görüşleri, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2009, 3, 41-52.
8. Bash, A, Spirituality: the emperor's new clothes? *Journal of Clinical Nursing*, 2004, 13(1), 11-16.
9. Arslan, H, Şener, D.K, Stigma, Spiritualite ve Konfor Kavramlarının Geliştirme Sürecine Göre İrdelenmesi, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2009, 2, 1-8.
10. Khairunnisa, A.D, Spirituality and nursing. *Journal of Holistic Nursing, Amerikan Holistic Nurses*, 2014, 32(4), 341-46.

11. Akgün Kostak, M, Hemşirelik bakımının spiritüel boyutu, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2007, 2(6), 105-15.
12. Khairunnisa, A.D, Spirituality and nursing. *Journal of Holistic Nursing, Amerikan Holistic Nurses*, 2014, 32(4), 341-46.
13. Arslan, H, Şener, D.K, Stigma, Spiritüalite ve Konfor Kavramlarının Geliştirme Sürecine Göre İrdelenmesi, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2009, 2, 1-8.
14. Öz, F, Hiçdurmaz, D, Stresle Başatmanın Bir Boyutu Olarak Spiritüalite, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Dergisi*, 2013, 16 (1), 50-54.
15. Lundbergand, P.C, Kerdonfag, P. Spiritual care provided by Thai nurses in intensive care units, *Journal of Clinical Nursing*, 2010; 19: 1121-28.
16. Arslan, H, Şener, K.D, Stigma, spiritüalite ve konfor kavramlarının Meleis'in kavram geliştirme sürecine göre irdelenmesi, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2009, 2(1), 51-58.
17. Kaçal, Z, Demirsoy, N. Yoğun Bakım Hastalarında Spiritüel Değerlendirme, *Sakarya Tıp Dergisi* 2018, 8(2), 170-175.
18. Çelik, A, Özdemir, F, Durmaz, H, Pasinlioğlu, T, Hemşirelerin maneviyat ve manevi bakımı algılama düzeyleri ve etkileyen bazı faktörlerin belirlenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2014, 1(3), 1-12.
19. Kavas, E, Kavas, N, Manevi destek algısı (MDS) ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği, *Electronic Turkish Studies*, 2014, 9(2), 905-915.
20. Bertachine, L, Pessini, L, The importance of the spiritual dimension in the practice of palliative care, *Revista Bioethica*, 2010, 4(3), 315-323.
21. Vallurupalli, M, Lauderdale, K, Balboni, M.J, Phelps, A.C, Block, S.D, Ng, A.K, et al, The Role of Spirituality and Religious Coping in the Quality of Life of Patients With Advanced Cancer Receiving Palliative Radiation Therapy, *Journal of Supportive Oncology*, 2012, 10(2), 81-87.
22. Cardoso, D.H, Muniz, R.M, Schwartz, E, Arrieira, I.C.O, Hospice care in a hospital setting: the experience of a multidisciplinary team, *Texto Contexto Enferm*, 2013, 22(4), 1134-1141.
23. Balboni, T, Balboni, M, Me, P, Phelps, A, Wright, A, Peteet, J, et al, Support of cancer patients' spiritual needs and associations with medical care costs at the end of life, *Cancer*, 2011, 117(23), 5383-5391.
24. Tomasso, C.S, Beltrame, I.L, Lucchetti, G, Knowledge and attitudes of nursing professors and students concerning the interface between spirituality, religiosity and health, *Revista Latino-Am Enfermagem* 2011, 19(5), 1205-1213.
25. Meredith, P, Murray, J, Wilson, T, Mitchell, G, Hutch, R, Can spirituality be taught to health care professionals? *Journal of Religion and Health*, 2012, 51(3), 879-889.
26. Edwards, A, Pang, N, Shiu, V, Chan, C, The understanding of spirituality and the potential role of spiritual care in end-of-life and palliative care: a meta-study of qualitative research, *Palliative Medicine*, 2010, 24(8), 753-770.
27. Ronaldson, S, Hayes, L, Aggar, C, Green, J, Carey, M, Spirituality and spiritual caring: nurses' perspectives and practice in palliative and acute care environments, *Journal of Clinical Nursing*, 2012, 21(15), 2126-2135.
28. Kale, S.S, Perspectives on spiritual care at Hospice Africa Uganda, *International Journal of Palliative Nursing*, 2011, 17(4), 177-182.
29. Gaudette, H, Jankowski, K.R.B, Spiritual Coping and Anxiety in Palliative Care Patients: A Pilot Study, *Journal of Health Care Chaplain*, 2013, 19(4), 131-139.
30. Seccareccia, D, Brown, J.B, Impact of spirituality on palliative care physicians: personally and professionally, *Journal of Palliative Medicine*, 2009, 12(9), 805-809.
31. Penderell, A, Brazil, K, The spirit of palliative practice: A qualitative inquiry into the spiritual journey of palliative care physicians, *Palliative and Supportive Care*, 2010, 8, 415-420.
32. Peres, M.F.P, Arantes, A.C.L.Q, Lessa, P.S, Caous, C.A, A importância da integração da espiritualidade e da religiosidade no manejo da dor e dos cuidados paliativos, *Revista de Psiquiatria Clínica*, 2007, 34(11), 82-87.
33. Lago-Rizzardi, C.D, Teixeira, M.J, Siqueira, S.R.D.T, Espiritualidade e religiosidade no enfrentamento da dor, *Mundo Saúde*, 2010, 34(4), 483-487.
34. Elias, A.C.A, Giglio, J.S, Pimenta, C.A.M, El-Dash, L.G, Training program about the therapeutical intervention "relaxation, mental images and spirituality" (RIME) for re-signify the spiritual pain of terminal patients, *The Scientific World Journal*, 2007, 34(11), 60-72.

<http://edergi.cbu.edu.tr/ojs/index.php/cbusbed> isimli yazarın CBU-SBED başlıklı eseri bu Creative Commons Alıntı-Gayriticari4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

